

Okupační propaganda na československém území po 21. srpnu 1968

„Jsme připraveni prozkoumat jakýkoli návrh v tomto směru, abychom zesílili působení naší propagandy, abychom zvýšili její koordinovanost. Vždyť před námi je velmi dlouhé období práce. Napadne snít, přijde jaro a my všichni ještě budeme pracovat nad otázkami ozdravení situace v Československu.“

Leonid Iljič Brežněv, 27. září 1968¹

Tématem tohoto příspěvku je propaganda okupantů na území Československa po 21. srpnu 1968. Stručně představeny budou hlavní tiskoviny, rozhlasové a televizní vysílání, jejichž prostřednictvím okupanti rozšiřovali svou interpretaci vojenské intervence za účelem pacifikace a získání podpory československého obyvatelstva. Z pohledu tehdy platných československých zákonů se jednalo o nelegálně rozšiřované tiskoviny a vysílání.²

Plán okupace, interpretace „bratrské pomoci“ a základní rámec propagandy byly definitivně dohodnuty na setkání sovětského vedení s představiteli dalších čtyř států Varšavské smlouvy 18. srpna 1968 v Moskvě. První tajemník ÚV KSSS Leonid Iljič Brežněv na úvod seznámil účastníky jednání s podrobným scénářem, který připravila sovětská strana se svými spojenci ve vedení KSČ. Všichni účastníci jednání vyslovili s plánem invaze a zvolenou politickou strategií souhlas.³ V diskusi zazněl důraz na dobrou propagandistickou přípravu celé akce. Člen sovětského vedení Alexej

► ► ►

1 Sovětský stenografický záznam schůzky vedoucích představitelů „pětky“ 27. září 1968 v Moskvě, zabývající se situací v Československu a opatřeními její plné normalizace. In: VONDROVÁ, Jitka – NAVRÁTIL, Jaromír (eds.): *Mezinárodní souvislosti československé krize 1967–1970. Září 1968–květen 1970. Prameny k dějinám československé krize v letech 1967–1970*, sv. 4/3, Doplněk – ÚSD AV ČR, Praha – Brno 1996, s. 83.

2 Zvolenému tématu se historici doposud věnovali spíše výjimečně. Ve svých studiích nejčastěji zmiňovali pouze rozšiřování letáků okupačními jednotkami a vysílání rozhlasové stanice *Vltava*. Také v doposud vydaných edicích dokumentů se písemnosti k tomuto tématu objevují spíše výjimečně. Částečně je zmíněný „nezájem“ historiků způsoben absencí či nedostupností pramenů. Při pátrání v archivech se autorovi tohoto příspěvku nepodařilo dohledat ani kompletní vydání časopisu *Zprávy*, který představuje nejznámější příklad okupační tiskoviny. Na druhé straně je v knihovně samizdatové a exilové literatury *Libri prohibiti* uložena sbírka, do níž ředitel této instituce Jiří Gruntorád zařadil písemnosti rozšiřované okupačními vojsky po 21. srpnu 1968. Najdeme mezi nimi nejen klasické letáky, ale i pokus o vydávání dezinformační verze zavedených tiskovin (nejznámější je vydání *Rudého práva* z 26. srpna 1968) i nové periodické tiskoviny (nejznámější jsou *Zprávy*, které vycházely až do května 1969).

3 Blíže PAUER, Jan: *Praha 1968. Vpád Varšavské smlouvy. Pozadí – plánování – provedení*. Argo, Praha →

Nikolajevič Kosygin připomněl, že je nutné, aby vedení všech zemí, které se budou na vojenské intervenci do Československa podílet, vysvětlilo svému obyvatelstvu, proč byl tento krok nezbytný: „*Hned první den musí být učiněna sdělení vlád a uveřejněny úvodníky v novinách. Úvodník musí být, protože to všichni uslyší z rozhlasu, ale nikdo nebude nic vědět a vlády mohou být zasypaný dotazy.*“⁴

Podle schváleného scénáře měla bezprostředně po vstupu invazních jednotek na československé území skupina Aloise Indry získat většinu na schůzi předsednictva ÚV KSČ a vytvořit novou rolnicko-dělnickou vládu. Následně měla získat kontrolu nad hlavními sdělovacími prostředky, které mělo vést okolo dvaceti až třiceti vybraných televizních, rozhlasových a novinových redaktorů. Jejich vedení mělo zajistit propagandu okupantů včetně odvysílání zvacího prohlášení do zahraničí. Tímto úkolem byl pověřen ředitel Ústřední správy spojů Karel Hoffmann, jenž patřil spolu s Vasilem Biľakem, Aloisem Indrou, Antonínem Kapkem, Drahomírem Kolderem a Oldřichem Švestkou mezi hlavní spolupracovníky skupiny „zvatelů“. Na přípravě invaze se podílela řada jeho přátel, kteří v odpoledních hodinách 20. srpna 1968 také stylisticky upravili *Prohlášení k občanům Československé socialistické republiky*, podepsané vládami pěti států Varšavské smlouvy a po vstupu okupačních jednotek masivně rozšiřované v českém a slovenském jazyce na československém území. V této skupině byli pracovníci aparátu ÚV KSČ Pavel Auersperg, Jaroslav Hes, Miloš Vacík, tajemník Národní fronty ČSSR Bohuslav Chňoupek, bývalý ředitel Československého rozhlasu Miloš Marko či ředitel ČTK na nucené dovolené Miroslav Sulek.⁵

Politický scénář okupace se nakonec skupině kolaborantů nepodařilo realizovat. Neodeslali dokonce ani s pomocí vybraných příslušníků tajné policie zvací prohlášení a naopak rozhlas po drátě již v noci 21. srpna 1968 odvysílal prohlášení předsednictva ÚV KSČ *Všemu lidu Československé socialistické republiky*, v němž byl vstup vojsk jednoznačně označen za okupaci. Rovněž Oldřich Švestka v redakci *Rudého práva* neuspěl a obdobně dopadl Miroslav Sulek v ČTK.⁶ Podobně jako vedení KSČ se k okupaci po-

► ► ►

→ 2004, s. 177–183; BENČÍK, Antonín – KURAL, Václav: Intervence. In: KURAL, Václav a kol.: *Československo roku 1968. 1. díl: Obrodný proces*. Parta, Praha 1993, s. 153.

4 VONDROVÁ, Jitka – NAVRÁTIL, Jaromír (eds.): *Mezinárodní souvislosti československé krize 1967–1970. Červenec–srpen 1968*. Prameny k dějinám československé krize v letech 1967–1970, sv. 4/2, Doplněk – ÚSD AV ČR, Praha – Brno 1996, s. 205.

5 BENČÍK, Antonín: *Operace „Dunaj“*. *Vojáci a Pražské jaro 1968. Studie a dokumenty*. Sešity Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, č. 18, Praha 1994, s. 111. Prohlášení ve formě letáku se v několika verzích dochovalo v *Libri prohibiti*, sb. tiskoviny okupačních jednotek v roce 1968, Prohlášení k občanům Československé socialistické republiky, 1 strana A4 tiskopisu.

6 Srov. PERNES, Jiří: Čas obětí. Odpor československé veřejnosti proti sovětské okupaci od srpna 1968 do srpna 1969. In: FAJMON, Hynek (ed.): *Sovětská okupace Československa a její oběti*. CDK, Brno 2005, s. 11–12; ŽÁČEK, Pavel: Komunisté nezvedají prst, nýbrž pěst. In: *Paměť a dějiny*, 2008, č. 2, s. 21–24.

stavily všechny důležité státní instituce a společenské organizace. Invazi odmítla naprostá většina československého obyvatelstva a okupanty nakonec nikdo veřejně nepodpořil. Pokus o její legitimizaci končil naprostým krachem. Okupantům se sice během prvních dvou dnů podařilo postupně obsadit centrální rozhlasové a televizní pracoviště a redakce některých novin, nedokázali však zabránit práci jejich redaktorů a techniků v náhradních prostorách a tiskárnách. O rozsahu a úspěchu odporu pracovníků domácích sdělovacích prostředků svědčí skutečnost, že nepřetržitě vysílalo devatenáct rozhlasových stanic, které se střídaly v krátkých časových intervalech. Několikrát denně vysílala z několika improvizovaných studií i Československá televize.⁷

V prvním prohlášení TASS v časných hodinách 21. srpna 1968 se tak pouze uvádělo, že k vojenské intervenci došlo na žádost „*stranických a státních funkcionářů ČSSR*“.⁸ Ve stejný den intervenční státy zveřejnily provolání „*skupiny členů ÚV KSČ a NS*“, v němž se nejmenovaná skupina československých představitelů obracela k domácímu obyvatelstvu s vysvětlením nutnosti vojenského zásahu. Sovětské vedení nemělo pro případ neúspěchu schválené strategie připravenou žádnou alternativu a tvrzení, že vojenské jednotky přišly do Československa na pozvání domácích představitelů, se po neúspěchu pučistů zcela minulo účinkem. Jak napsal historik Jan Pauer, naopak se podtrhl „*proklamovaným pozváním blíže neurčené skupiny funkcionářů KSČ pouze kriminální charakter intervence*“.⁹ Dne 29. srpna 1968 shrnul první tajemník PSDS Władysław Gomułka situaci v okupované zemi a výsledek intervence jednoznačně: „*Úplně jsme je zaskočili vojenskou akcí a oni nás úplně zaskočili svou akcí politicko-propagandistickou*“.¹⁰

Připravené tiskoviny, kde se hovořilo o příchodu jednotek na žádost nejmenovaných domácích státních a stranických funkcionářů, se – i přes krach původního scénáře – na československém území masivně rozšiřovaly. Letáky nejčastěji rozdávali vojáci na ulicích nebo je rozhazovali z obrněných vozů. V Praze byly také opakovaně shazovány z vrtulníků. Okupační tiskoviny vyvolávaly mezi domácími obyvateli odpor pro svou frazeologii a používané argumenty. Najdeme mezi nimi nařízení velitelů okupačních vojsk, překlady článků i jednoduché letáky vyzývající ke klidu. Většinu tiskovin, které okupační vojska rozšiřovala v prvních dnech invaze, spojovala nekvalitní jazyková úprava, řada pravopisných a stylistických chyb, včetně rusismů či germanismů, a některé se proto staly předmětem satiry a v lidové tvořivosti se používaly jako ukázka

►►►

7 PAUER, Jan: *Praha 1968. Vpád Varšavské smlouvy*, s. 195–196.

8 Prohlášení TASS je publikováno v edici dokumentů VONDROVÁ, Jitka – NAVRÁTIL, Jaromír (eds.): *Mezinárodní souvislosti československé krize 1967–1970. Červenec–srpen 1968. Prameny k dějinám československé krize v letech 1967–1970*, sv. 4/2, Doplněk – ÚSD AV ČR, Praha – Brno 1996, s. 223–224.

9 PAUER, Jan: *Praha 1968. Vpád Varšavské smlouvy*, s. 216.

10 MACHCEWICZ, Paweł: „K čertu se suverenitou.“ Władysław Gomułka a Pražské jaro. In: BLAŽEK, Petr – KAMIŃSKI, Lukasz – VĚVODA, Rudolf (eds.): *Polsko a Československo v roce 1968. Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference*. ÚSD AV ČR – Dokořán, Praha 2006, s. 97.

absurdity okupační propagandy. Naprostá většina z nich byla přímo na místě ničena, aniž se dostala k dalším čtenářům.¹¹ Americký novinář Alan Levy, který dlouhodobě pobýval v Československu, popsal ve svých vzpomínkách reakci Pražanů na rozšiřování okupačních tiskovin následovně: „Každé ráno v sedm hodin se ozvalo nad naší čtvrtí vrčení vrtulníků (ve dvou případech čtyřmotorových bombardérů), které přelétávaly těsně nad střechami a shazovaly sovětské vydání Rudého práva. Pár minut nato se všude, kudy letadla proletěla, rozhořely ohničky živené vzdušnou dodávkou. I tak na stromech ještě mnoho týdnů visela spousta výtisků náhražkového deníku. Jeden jsem zachránil, ale přečetl jsem ho za chvíli. Měl dvě stránky a podle tisku a chyb se dalo poznat, že stejně jako stanice Vltava pochází z východního Německa.“¹²

Okupační státy připravily také řadu ideologických brožur.¹³ Základní výchozí interpretace invaze vojsk pěti států Varšavské smlouvy obsahovala stručná publikace *Obra-na socialismu – nejvyšší internacionální povinnost*, jejíž obsah byl připraven již před 21. srpem 1968. Poprvé tento text publikoval 22. srpna 1968 sovětský deník *Pravda*. Jeho teze rozváděla v září 1968 vydaná brožura *K událostem v Československu*, která je známější pod názvem *Bílá kniha*. Nově přinášela i údajné konkrétní důkazy o přípravách „kontrarevolučních sil k ozbrojenému povstání“, které byly ve skutečnosti buď prefabri-kované, nebo se jednalo o dezinformace.¹⁴ Na jednání vedoucích představitelů „pětky“ v Moskvě 27. září 1968 uvedl Leonid Iljič Brežněv, že vyšlo již 800 000 kusů ruského vydání a že jsou připraveny další jazykové mutace včetně české a slovenské.¹⁵ V letáčích i brožurách, které kolportovaly okupační jednotky, můžeme vysledovat několik základ-ních stereotypů. Situace v Československu před vojenskou intervencí byla podle tohoto výkladu kritická. V zemi působily různé „pravicové, protisocialistické a kontrarevoluční síly“, jež si kladly za cíl likvidaci socialistického zřízení. Letáky zdůrazňovaly roli sovět-ské armády v druhé světové válce a při osvobození Československa, často využívaly au-tority prezidenta republiky Ludvíka Svobody, který se sice odmítl podílet na vytvoření kolaborantské vlády, ale současně vyzval ke klidu, situaci hodnotil jako nedorozumění a nakonec odjel do Moskvy dohodnout podmínky kapitulace. Krize v Československu

► ► ►

11 Blíže PECKA, Jindřich: *Spontánní projevy Pražského jara 1968–1969*. Prameny k dějinám českosloven-ské krize 1967–1970, sv. 1, ÚSD AV ČR – Doplněk, Praha – Brno 1994.

12 LEVY, Alan: *Pražské peřeje*. Primus, Praha 1991, s. 199.

13 Pro přiblížení jejich nákladu je možné uvést čísla z varšavského archivu. ÚV PSDS nechalo údajně vytisknout celkem 1 157 000 „propagandistických materiálů“, které měly být po 21. srpnu 1968 rozši-řovány na území Československa. AAN, KC PZPR, sign. 237/XIX-348, Informacja o formach oddzi-alywania propagandowego na Czechosłowację, b.d., k. 93–96.

14 Jako autor publikace je uvedena „Tisková skupina sovětských žurnalistů“. *K událostem v Českosloven-sku. Fakta. dokumenty, svědectví tisku a očitých svědků*. Moskva 1968.

15 VONDROVÁ, Jitka – NAVRÁTIL, Jaromír (eds.): *Mezinárodní souvislosti československé krize 1967–1970. Září 1968–květen 1970*. Prameny k dějinám československé krize v letech 1967–1970, sv. 4/3, Doplněk – ÚSD AV ČR, Praha – Brno 1996, s. 84, s. 200–202.

podle tohoto výkladu ohrožovala poválečné uspořádání Evropy a jednotu socialistického tábora a vstup jednotek byl v tomto kontextu označován jako „*bratrská a internacionální pomoc*“. Do dějin vešel tento výklad jako tzv. Brežněvova doktrína.¹⁶

Kromě rozšiřování tiskovin se okupační jednotky snažily československou veřejnost ovlivnit také rozhlasovým a televizním vysíláním. Okupační televize vysílala ze zahrady sovětského velvyslanectví až od 25. srpna 1968, kdy se jednotkám podařilo obsadit a zprovoznit některé televizní vysílače. Ve skutečnosti však šlo spíše o rozhlasové vysílání, neboť se na obrazovce z technických důvodů objevovaly pouze fotografie Prahy. Jedním z hlasatelů okupační televize se stal bývalý tajemník pro ideologickou práci MV KSČ v Praze Miloš Hladík, symbolem kolaborace s okupanty pak jméno dalšího českého hlasatele Jiřího Lukáše, bývalého pracovníka aparátu ÚV KSČ (stoupence bývalého prezidenta republiky a prvního tajemníka ÚV KSČ Antonína Novotného) a bývalého zástupce šéfredaktora časopisu *Květy*.¹⁷

Nejznámější rozhlasovou stanicí okupantů se stala *Vltava*, která vysílala z prostoru Drážďan. Práce na jejím vysílání ve skutečnosti začaly již v červenci 1968, kdy byli pro práci v redakci získáváni první českoslovenští občané.¹⁸ Nepodařilo se však najít kvalitní hlasatele a špatná čeština a slovenština v prvních dnech okupace vyvolávala u československých obyvatel reminiscence na nacistickou okupaci. Podle svědectví Antona Tallyho, který pracoval pro vysílačku *Vltava* jako překladatel, korektor a hlasatel ve slovenském jazyce od 19. srpna 1968, zde působili jako překladatelé z němčiny do slovenštiny a češtiny především občané NDR, kteří dříve studovali v Československu. Podklady pro vysílání dostávali z ÚV SED a z Ministerstva pro Státní bezpečnost. Redakce podle tohoto svědectví sídlila v komplexu budov východoberlínského rozhlasu, kde se program nahrával na magnetofonové pásky. Do Drážďan, odkud se vysílalo do éteru, se přenášel kabelem.¹⁹

Ačkoliv v paměti zůstává zejména vysílání drážďanské stanice *Vltava*, ve skutečnosti se v éteru objevila řada dalších rozhlasových vysílaček. V Bratislavě například vysílala bez většího ohlasu několik dní stanice *Družba*, kterou obsluhovali sovětsští političtí důstojníci.²⁰ Nepoměrně významnější bylo české a slovenské vysílání z maďarského

► ► ►

16 K vzniku a vývoji tohoto pojmu blíže KAMIŇSKI, Łukasz: 1981: koniec doktryny Breźniewa. In: Kol. autorů: *Od Piłsudskiego do Wałęsy. Studia z dziejów Polski w XX wieku*. IPN – PAN, Warszawa 2008, s. 483–490.

17 Dne 27. srpna 1968 byl Jiří Lukáš vyloučen z KSČ, kam se ovšem na počátku sedmdesátých let vrátil. Za svou činnost ve prospěch okupantů dokonce obdržel Řád V. I. Lenina. MACEK, Josef a kol.: *Sedm pražských dnů 21. – 27. srpen 1968. Dokumentace*. Academia, Praha 1990, s. 257, 287, 290–291.

18 BENČÍK, Antonín: *Operace „Dunaj“*. *Vojáci a Pražské jaro 1968. Studie a dokumenty*. Sešity Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, č. 18, Praha 1994, s. 108.

19 VONDROVÁ, Jitka – NAVRÁTIL, Jaromír (eds.): *Mezinárodní souvislosti československé krize 1967–1970. Zář 1968–květen 1970. Prameny k dějinám československé krize v letech 1967–1970*, sv. 4/3, Doplněk – ÚSD AV ČR, Praha – Brno 1996, s. 200–202.

20 PAUER, Jan: *Praha 1968. Vpád Varšavské smlouvy*, s. 231.

a polského území. Z Polské lidové republiky se od 24. srpna do konce září 1968 vysílal celodenní rozhlasový program v českém jazyce na krátkých, středních i dlouhých vlnách (od 1. října 1968 se vysílání omezilo na krátké a dlouhé vlny a vysílalo se již pouze tři hodiny denně). Televizní studio v Katovicích připravovalo zvláštní program, určený pro příslušníky polské menšiny na Těšínsku.²¹

Vysílání *Vltavy* pokračovalo také po podepsání Moskevského protokolu 26. srpna 1968, které ukončilo etapu jednotného odporu. Ačkoliv se jednalo o kapitulaci listinu, v jejím pátém bodě se uvádělo, že „*obě delegace projednaly otázky spojené s přítomností vojsk pěti socialistických zemí na území ČSSR a dohodly se na tom, že tato vojska se nebudou vměšovat do vnitřních záležitostí ČSSR*“.²² V rozporu se zněním citované listiny (a později i s vnucenou státní smlouvou mezi ČSSR a SSSR o „dočasném pobytu vojsk“) začala již tři dny po jejím podepsání vycházet nejznámější okupační tiskovina – časopis *Zprávy*, který se tiskl v NDR a distribuoval na československém území v masovém nákladu. Od 30. srpna 1968 do 10. května 1969 vyšlo celkem jedenašedesát čísel. Články byly „*psány revolverovým stylem, kde si každý činitel ublížený Lednem mohl vylít žluč*“. Se sovětskou a východoněmeckou stranou úzce spolupracovali domácí neostaliniisté, zejména z libeňské organizace KSČ, která se zformovala na podzim 1968. V tiráži časopisu se bez dalších podrobností uvádělo, že tiskovinu vydává „*redakční rada při spojeneckých vojskách*“.²³

Tehdejší vedoucí úseku tisku, rozhlasu a televize ÚV KSČ Dušan Havlíček, který později odešel do švýcarského exilu, ve svých pamětech vzpomínal, jak se při jednání se zástupci sovětského velvyslanectví československá strana na počátku října 1968 pokusila protestovat proti vysílání *Vltavy* a kolportování *Zpráv*: „*Vznesli jsme stížnost, že konsolidaci neprospívá ilegální rozšiřování časopisu Zprávy, o kterém není známo, kdo je vlastně jeho vydavatelem. [Rada sovětského velvyslanectví] Prasolov a [tiskový tajemník velvyslanectví] Žuravlev se zatvářili zakysle. Jsou to právě Zprávy a rozhlasová stanice Vltava, které prý přísně dodržují linii moskevských dohod. Velice se diví, že tuto ‚pomoc‘ neoceňujeme. (...) Přešli jsme do útoku. Tvrdíte, že nám chcete ‚pomoci‘, ale činíte opak. Zprávy i Vltava jen dráždí československé obyvatelstvo, zvyšují roztrpčení a vlastně tak oddalují uklidnění.*“²⁴

► ► ►

21 AAN, KC PZPR, sign. 237/XIX-348, Informacja o formach oddziaływania propagandowego na Czechosłowację, b.d., k. 93–96.

22 Protokol o jednání delegace SSSR a ČSSR (Moskevský protokol). In: BENČÍK, Antonín – DOMAŇSKÝ, Josef: 21. srpen 1968. Tvorba, Praha 1990, s. 118.

23 VANČURA, Jiří: *Naděje a zklamání. Pražské jaro 1968*. Mladá fronta, Praha 1990, s. 114; PAŽOUT, Jaroslav: *Hnutí revoluční mládeže 1968–1970. Edice dokumentů*. Sešity Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, č. 39, Praha 2004, s. 77.

24 HAVLÍČEK, Dušan: *Jaro na krku. Zázitky ze zákulisí sekretariátu ÚV KSČ od června do prosince 1968*. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, Praha 1998, s. 210.

Dne 27. listopadu 1968 kulturní výbor Národního shromáždění požádal generálního prokurátora o sdělení, jaká opatření byla a budou podniknuta proti rozšiřování nelegálních tiskovin na československém území. Generální prokuratura odpověděla, že kolportování *Zpráv* považuje za trestný čin podle příslušného paragrafu trestního zákona, který tehdy chránil čelné představitele státu. Vyšetřování však nepřineslo konkrétní výsledky. Zatímco sovětský tlak postupně omezoval domácí tisk, československé úřady byly proti ilegálním tiskovinám šířeným okupanty bezmocné.²⁵ Ukázalo se to i při jednání delegací představitelů KSČ a KSSS 8. prosince 1968 v Kyjevě, kde sovětská strana odmítla opatrně formulovanou žádost o zastavení vydávání *Zpráv*: „*Vždyť je to u vás jediný tiskový orgán, který nepíše nic antisovětského, nic antičeskoslovenského, ale přináší objektivní informace o Sovětském svazu a Československu. Mají-li noviny některé konkrétní nedostatky, s radostí je odstraníme. Je to jediný orgán, který spojuje tisk obou našich zemí a působí na československého čtenáře v duchu upevňování našeho přátelství.*“²⁶

Přestože první tajemník ÚV KSSS Leonid Iljič Brežněv hodnotil *Zprávy* ve zmíněném vystoupení jako jediný objektivní časopis, ve skutečnosti přesvědčení obyvatelstva významněji v zamýšleném směru neovlivnilo. Naopak, vzhledem k svému zaměření a masovému nákladu jednoznačně symbolizovaly okupaci a kolaboraci. Svědčí o tom také poslední dopis Jana Palacha, v němž krátce před svým činem 16. ledna 1969 vznesl kromě zákazu cenzury jako druhý požadavek právě zastavení jejich vydávání. Vyplněn byl paradoxně v okamžiku, kdy se stejné role, jakou hrála tato tiskovina, ujal již „normalizovaný“ československý tisk. Ukončení vydávání *Zpráv* a vysílání *Vltavy*, které následovalo po zvolení Gustáva Husáka do čela stranické pyramidy na jaře 1969 jako ústupek Moskvě novému vedení KSČ, popsal ve svých pamětech Vasil Biľak. Jeho vzpomínky nejsou sice přesné, ale dobře ukazují roli, kterou domácí kolaboranti v okupační propagandě sehráli: „*Kvůli tomu jsem odjel do NDR, abych se soudruhy na ÚV SED v Berlíně dohodl zastavení vysílání do Československa. Redakce stanice Vltava byla v Drážďanech. Abychom mohli vysílat, propůjčovali nám němečtí soudruzi techniku a vlnový rozsah. Personální obsazení redakce bylo naše. Bylo třeba německým soudruhům poděkovat a oznámit jim, že toto vysílání již není zapotřebí. Podobně i Zprávy, jejich obsah bylo zapotřebí změnit a připravit je na postupné zastavení. To vše se postupně uskutečnilo.*“²⁷

► ► ►

25 VANČURA, Jiří: *Naděje a zklamání. Pražské jaro 1968*. Mladá fronta, Praha 1990, s. 115–116. Srov. HOPPE, Jiří (ed.): *Pražské jaro v médiích. Výběr z dobové publicistiky*. Prameny k dějinám československé krize v letech 1967–1970, sv. 11, Doplněk – ÚSD AV ČR, Praha – Brno 2004.

26 VONDROVÁ, Jitka – NAVRÁTIL, Jaromír (eds.): *Mezinárodní souvislosti československé krize 1967–1970. Září 1968–květen 1970*. Prameny k dějinám československé krize v letech 1967–1970, sv. 4/3, Doplněk – ÚSD AV ČR, Praha – Brno 1996, s. 222–223.

27 BILAK, Vasil: *Paměti Vasilu Biľaka*, díl II. Agentura Cesty, Praha 1991, s. 195.

Trenčín, 21. augusta 1968

K takzvané osobám bude přiznáno opatření a prostředky, které má v domě zamestnat nejvíce osobitných a kde to bude možné vyřídívat.

206

VYSÍLÁME OZNÁMENÍ TASSU O SITUACI V ČESKOSLOVENSKU.

PRAVÍ SE V NĚM:

Četné mítinky, vystoupení, rezoluce a dopisy pracujících SSSR, jiných socialistických zemí svědčí o úplném a všestranném souhlasu a podpoře akcí, které byly podniknuty na ochranu socialistických vymožeností v Československu. Tyto akce nacházejí ohlas solidarity a podpory u mnoha komunistických a dělnických stran, mezi pracujícími a progresivními silami.

Realistickou posici začínají zaujímat někteří státní činitelé řady buržoazních zemí. Je pochopitelné, že imperialistické kruhy, kteří sází na odtržení Československa od společenství socialistických států, se nemohou smířit s krachem svých nadějí. Pokračují vytvářet kolem čs. událostí prostředí napjatosti a politické hysterie. Obzvláště mezi nimi vynikají v tomto případě vládnoucí kruhy Bonnu. V plném smyslu slova zuří, čímž nechtě dávají najevo svoje plány spojené s činností kontrarevolučních sil Československa.

Situace v Československu celkově byla během dne 22. srpna klidná. Přesto však antisocialistické síly v Praze pokračovaly ve své podvratné činnosti, snažíce se tím zasít mezi obyvatelstvem nervozitu a nejistotu. K těmto účelům se stále využívají ilegální pořady, vycházejí kontrarevoluční letáky. V jednotlivých obvodech Prahy jsou vylepeny provokační plakáty s pomlouvačnými výpady proti známým československým stranickým a státním činitelům, a také proti spojeneckým vojskům. Na ulicích se obje-

vila auta s tlampači, odkud jsou vysílány ilegální rozhlasové pořady.

Ilegální rozhlasové stanice a nelegální vydání a spolu s nimi propagandistická střediska západních mocností rozšiřují pochybné falešné zprávy. Mimo jiné, nacházející se v Jugoslávii Ota Šik, Jiří Hájek, František Vlasák a Gašparík vyhlásili, že budou plnit své vládní funkce „mimo Československé území“, ačkoliv, mimo jiné je k tomu nikdo nezpřomocňoval. Všichni, komu je drahá věc socialismu v Československu odhodí stranou nároky zbankrotělých politikánů a těch, kdož stojí za jejich zády a chtěli by vystupovat jménem Československa.

Podle oznámení, která docházejí z Československa, vojáci spojeneckých armád čestně a důstojně, projevující při tom v těžké situaci rozvahy a pochopení své povinnosti, pomáhají pracujícím, třídním bratrům — pracujícím Československa uchránit věc socialismu, odstranit hrozbu bezpečnosti a suverenity ČSSR.

Na ulicích a náměstích měst a vesnic je možno často vidět, jak vojáci a důstojníci spojeneckých armád setrvávají v přátelských rozhovorech s obyvatelstvem, odpovídají na nečetné množství otázek, pomáhají správně ocenit politickou situaci vysvětlují ty ušlechtilé úkoly, které plní tato vojska.

22. srpna, 1968

140 000 + 10

Ceskoslovenští občané, soudruzi!

Zákeřně, ranou do zad bylo zabito deset sovětských vojinů. Tohoto zločinu se dopustili bandité-teroristi. Padli v bratrském Československu při výkonu své povinnosti. Padli v naší zemi, v níž leží už 140 000 jejich soudruhů – sovětských vojáků, kteří svým životem zaplatili naši svobodu a nezávislost, naše právo žít ve státě pracujících.

140 000 sovětských vojinů zahynulo rukou našeho společného nepřítele – fašismu. V těchto dnech bylo zabito deset sovětských vojinů. Těmi, kdo klesli cestu kontrarevoluci, kdož si přáli, aby zde byli pány západoněmečtí revanšisté.

Sovětský vojin spolu s vojáky bratrských zemí přišel, aby hájil socialismus. Přišel jako přítel. A znovu po něm stříli náš společný nepřítel, nepřítel socialismu.

Co tomu řeknou ti, kdož prohlašovali, že v naší zemi si nevybudovali hnízdo nepřátel našich národů?

Co na to řeknou ti, kdož admtali tvrzení, že v naší zemi je ohrožen socialismus?

Toto jsou krvavé stopy kontrarevoluce!

Dalších deset sovětských vojáků položilo životy za naši zemi. Dalších deset matek se nedočká svých synů.

Ci padlá ruka se dopustila tohoto hnusného zločinu?

Je to ruka kontrarevolucionářů a banditů. Ruka těch, kteří ohrožují socialismus v naší zemi, naše právo budovat i nadále nový život. Jsou to rovněž naši společní nepřátelé!

Jak můžeme připustit takovéto zločiny?

Vyrazte zbraň z rukou banditů!

Je to naší vlasteneckou povinností!

V tom je skutečná odpovědnost za budoucnost socialistického Československa!

V letácích se často objevovaly odkazy na utrpení sovětské armády za druhé světové války a její tehdejší roli při osvobození Československa. Zdůrazňována byla v této souvislosti také údajná hrozba západoněmeckého „revanšismu“. (srpen 1968, zdroj: *Libri prohibiti*)

Pražane!

Zastav provokatéra!

Provokatér Tě strhuje na nebezpečnou cestu. Nasazuje všechno, aby zmátnul lidi, on maže studentům med okolo úst, on se snaží, aby mládež uvedl na nebezpečnou stezku.

ON to potřebuje. Ty to nepotřebuješ. On se deré k moci. On hledá oběti. On maskuje své zločinné jednání demagogickými frázemi o demokratizaci. On seje nenávist a hněv. Potřebuješ Ty to všechno?

Provokatér Tě vláčí pod tank. Tento tank hrozí jemu. On ho ruší při jeho špinavých činech. Děláš skutečně jen kvůli provokatérovi tyto pošetilosti?

Pražane! Ohlédni se kolem sebe otevřenýma očima. Provokatér nazývá ony okupantami, kteří Tě osvobodili od fašizmu. On nazývá ty okupantami, kteří nechtějí, aby ve středu Evropy nastala znova temná noc.

Pražane! Uvažuj o tom, proč v srdci Tvém je nepokoj, proč jsi zmaten. Toto zmatení vložil provokatér do Tvých prsou. V jiných městech země se mu nepodařilo zahnídit se a tam je pokoj.

Pražane! Provokatér je Tvým nepřítelem. Vzpomeň si na dějiny a budeš vědět, kam zavedli vnitřní a zahraniční provokatéři zemi. Když jsi mlád, vzpomeň si, že provokatér chce ukrást Tobě budoucnost a že Tě chce zneužít pro své hrabivé cíle.

Pražane! Nevěř provokatérovi!

Některé tiskoviny na druhou stranu paradoxně používaly takřka stejnou frazeologii jako nacistická propaganda. (srpen 1968, zdroj: *Libri prohibiti*)

Leden - Ano! Kontrarevoluce - Ne!

Komunističtí bratři, přátelé, pracující socialistického Československa!

Ríkají Vám, že Sovětský svaz je proti demokratickým změnám v Československu, proti usnesením lednového pléna ÚV KSČ.

Ríká se Vám, že mají v úmyslu, předat vedení země zase A. Novotnému.

Nevěřte tomu. Takové zlomyslné pověsti rozšiřují nepřátelé socialismu, nepřátelé komunistů.

Sovětské lidi nevystupují nikterak proti Vaším snahám, zdokonalit a upevnit socialistický řád, zracionalizovat vedení národního hospodářství, rozvíjet všestrannou iniciativu lidových mas jakož i vnitrostraničnou demokracii a socialistickou demokracii.

Socialistická společnost je společností, nacházející se ve vývoji. V lednu, v dubnu a v květnu bylo potvrzeno akčním programem KSČ, že náprava chyb z minulosti, hledání lepších cest k zvýšení životní úrovně lidu, k rozvoji Vaší socialistické země jsou nutné a zákonité.

Sovětský svaz a jeho komunistická strana uznávají konstruktivní charakter usnesení, přijatých v lednu, dubnu a květnu.

Leden - Ano! Duben - Ano!

Kněžské plenum ÚV KSČ zdůraznilo, že hlavním nebezpečím pro věc socialismu ve Vaší zemi vychází od pravicových, protisocialistických živlů. Průběh událostí to plně potvrdil.

Říkáme – Ano k usnesením květnového pléna!

Říkáme – **NE** všem pokusům kontrarevoluce, která chce zničit moc dělníků a rolníků jakož i socialistický řád v Československu, pro jehož vybudování bylo prolito mnoho krve bojovníků za věc pracujícího lidu, za právo, být pánem ve svém domově.

Říkáme – **NE** každému, jenž chce zlikvidovat socialistický řád v Československé republice.

Lednu – Ano! Socialismu a demokracii, míru i pokroku v Československu – Ano!

Přátelství s národy Sovětského svazu a se všemi ostatními socialistickými zeměmi, přátelství ve společném boji za socialismus vyzkoušenému – Ano!

Některé propagandistické letáky okupačních jednotek se obracely na stoupence polednové politiky KSČ. (srpen 1968, zdroj: *Libri prohibiti*)

Pri čom a proti čomu?

Všetcia ty, ktorý od tohoročných januárových udalostí, ktoré v Československu nštávali, pozorné sledovali vyhlásenia Maďarskej Socialistickej Robotnickej Strany, porozumejú tú dôslednosť, ktorá viedla spolupracujúce krajiny k solidarite k bratskej československej strane a ľudu.

Na tú otázku, že pri čom a proti čomu sme je odpoveď jasná. Proces, ktorý začína v tejto zime KSCS s tým účelom, že sa odvráti konzervatívnej, sektárskej, dogmatickej politiky, a z toho vyplývajúcich záškyných chýb a znetvorenosti, zlikvidovať neprávosti, ktoré stihli nevinných ľudí, vtedy bez hocjakého rejavu jasné bolo, že pri kom a pri čom je sympatia a súdržnosť pomocomunistov. Taktó rozmyšľa každý oveľa našej vlasti, ktorý pozná randeť rodnú prácu Maďarskej Socialistickej Robotnickej Strany. Keď Československu išlo o to, že s verným komunistickej strany je pozbýbné budiť a rozširovať v každom ťte životu strany, štátu a verejnosti ciastickú demokraciu, vtedy o ťšej mienke nikto, nemôže mať ochybnosti. Práve tak sme robili aj my, prečo by neboli súhlasné naše ťahy bezvýhradnej solidarity so ťahami československých súdruhov! Keď podľa našej najlepšej vedomosti, a podľa našich trpkých skúseností, keď sme videli čo sa stane na začiatku len v tieni sa odohrávajúcich procesoch v Československu, ako spríevodné javy — vtedy sa stalo niemeľ z priateľskej ťmpatii, ako z vystúpenia pri prosasu pozitívnych snahách. Totiž Maarskú Socialistickú Robotnickej stranu charakterizoval v roku 1956-m a charakterizuje aj odvtedy nie sa pekne vyhlásenie čia'ov zmasajúdel na ďalší rozvoj, ale najrdšie zásada politické a keď bolo nutné — a bolo to nutné — admi-

nistratívne a aj zbrojné vystúpenie — a toto poučenie nesmieme zabudnúť.

Odsúdili sme a odsúdime všetky také krajné administratívne opatrenia, čo používajú proti nevinným ľuďom bez politického predsvedčenia, bez a miesto zásadného boja. Vieme, lebo sme potrpeli k čomu to viedlo, aké tragické a nepotrebné obete žiadali, aké znetvorenosti zapríčinili v jednolitých bratských štátoch.

Avšak druhá krajnosť je nedopusťtelné zmiernenie a oportunistus, ktoré nesiahá k mocenským prostriedkom ani proti očividnej, vedomej, podkopnej práce nepriateľa. Totiž nie na rozhodovanie debátov, ale proti tým, s kým nemáme debatovať, preto, že sú v triednom boji na zadnej strane barikádov a snažia sa zničiť a hromiť mocnosť robotnickej triedy.

V našej vlasti roku 1956-om kontrarevolúcia útočila zbrojnými silami na nás a mi s vďakou pomáhame na všetkých, na Sovietsky Zväz a ostatných verných priateľov, medzi nimi na Československo, ktoré a ktorý boli hotový a všetkýma prostriedkami pomáhali v tom čo sme žiadali. Aj zo zásadných hľadísk stojí za to pamätat' že zbrojná pomoc čo Sovietsky Zväz v roku 1956-om poskytnul, a podpora ostatných našich priateľov nie že by prekážala zlikvidovaniu ťaškých chýb prednému vedeniu strany, nie že by „nútila nazpíť" dôveru strasných vedúcich činiteľov a vypríantí stíj vedenia, ale práve opačne.

Toto poučenie naposledy je historické poprenie tým, ktorý tvrdia, že terazšie vystúpenie platých priateľských štátov v Československu sa smeruje proti zľepšovacému procesu. Včerašia výzva vlád platých socialistických štátov dôrazne vyslovuje, že Československá bratská strana v januárovej pléne skladala

základy k oprave v minulosti zavinených chýb „naše strany a ľudia podporovali tiečo spravodlivé, na posilnenie demokratického socializmu a na ďalšiemu zdokonaleniu sa smerujúce snahy". Avšak čo nemohol podporovať ani jeden revolucionár, a proti čomu treba vystúpiť, to je to, že boli ohrozené doctelené socialistické výsledky československého ľudu.

Je prirodzené, že socialistické štáty, na čele so Sovietskym Zväzom, sú bojovníci a obrancovia pokroku, demokracie a socializmu. Ale zvláštnym spôsobom dnes v Bielom Dome a hlavný korifej v ostatných štátoch NATO chcú nahovoriť, že oni „chránia" proces obnovenia v Československu. Je predstaviteľné, aké nádeje by mali o tom, vidiac prítinu na obranu. Avšak tomu kto z takého alebo onakého hľadiska internacionalistickému postýynutiu podpory musí sa dozvedieť, že jeho slová sú v súlade slovami gréckej krajnoprávovej vlády-junty, proti arabským štátom agresívne útočiacich a vedúcich izraelských činiteľov, ghanaiských počtov, a všetkých pokrokových síl prenasledujúcej brasilskej vlády. A ty ktorým slová spoľuhása slovami tých majú sa rozmyšľat' na tej otázke, že pri kom a proti čomu sú.

Obrana socialistickej sústavy má dve, v tvrdých bojoch vykrisťalované základné tézy. Prvá vyslovuje, neegzistuje socializmus bez komunistov, druhá však to, že neegzistuje protisovietský komunizmus. Sú to dve pravdy ktoré svojou jasnosťou informujú nás aj vtedy, keď je situácia zmätená a keď nie sú cesty rozvoja vysyované. Ale to je isté, že východisko, socialistická konsolidácia je možná len dodržaním týchto zásad. Tak bolo to v Maďarsku a taká je tá pravda aj inde.

Úvodný článok z
„Népszabadság" zo dňa
23. augusta 1968,

Tiskoviny rozširovaly kromě sovětských jednotek také okupační síly ostatních intervenčních států. Slovenský překlad článku, který 23. srpna 1968 vyšel v maďarském deníku *Népszabadság*. (zdroj: *Libri prohibiti*)

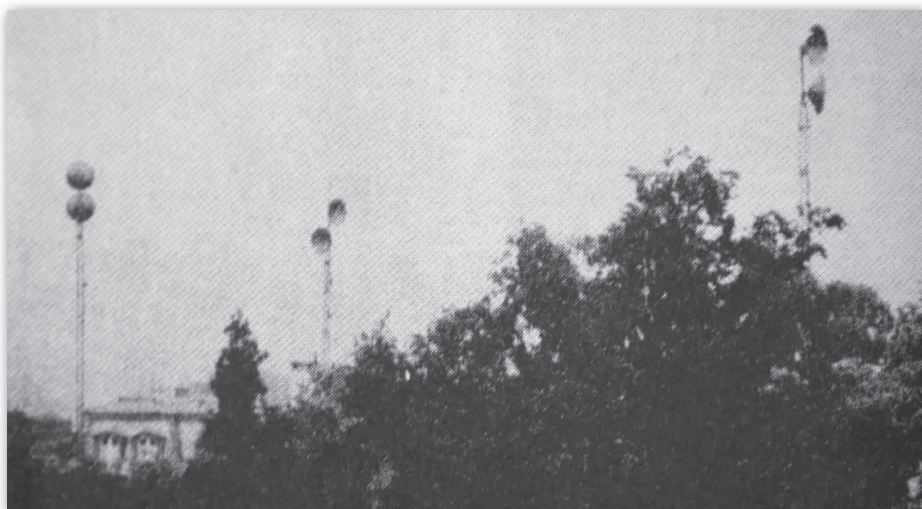

PRESIDENT ČESKOSLOVENSKÉ SOCIALISTICKÉ REPUBLIKY LUDVIK SVOBODA V MOSKVE
MOSKVAŇE VITAJÍ SOUDRUHY LUDVIKA SVOBODU, LEONIDA BREŽNEVA, ALEXEJE KOSYGINA
A NIKOLAJE PODGORNEHO NA ULICÍCH HLAVNÍHO MĚSTA.

PRESIDENT ČSSR LUDVIK SVOBODA JE NA NAVŠTEVE V MOSKVE
MOSKOVČANIA VITAJU SÚDRUHOV LUDVIKA SVOBODU, L. I. BREŽNEVA, A. N. KOSYGINA
A N. V. PODGORNEHO NA ULICIACH HLAVNÉHO MESTA.

ПРЕЗИДЕНТ ЧЕХОСЛОВАЦКОЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ РЕСПУБЛИКИ ЛЮДВИК СВОБОДА В МОСКВЕ.
МОСКВИЧИ ПРИВЕТСТВУЮТ ТОВАРИЩЕЙ ЛЮДВИКА СВОБОДУ, Л. И. БРЕЖНЕВА, А. Н. КОСЫГИНА
И Н. В. ПОДГОРНОГО НА УЛИЦАХ СТОЛИЦЫ.

Dezinformační leták, kde byla cesta prezidenta Ludvíka Svobody do Moskvy popsána jako přátelská návštěva. Stejně jako u řady dalších okupačních tiskovin obsahuje mnoho pravopisných chyb. (zdroj: *Libri prohibiti*)

Televizní antény na zahradě sovětského velvyslanectví, odkud vysílaly okupační jednotky televizní vysílání. (Praha, srpen 1968, zdroj: MACEK, Josef a kol.: *Sedm pražských dnů 21.–27. srpen 1968. Dokumentace*. Academia, Praha 1990.)

PRICHOD DO MOSKVVY PREZIDENTA ČSSR L. SVOBODY

23 srpna do Moskvy přiletěl a byl privítán prezident ČSSR L. SVOBODA. S ním přijeli další představitelé: ministr národní obrany s. M. DZUR, první tajemník KSS s. V. BIL'AK, člen předsednictva UV KSČ s. J. PILER, ministr vnitra s. B. KUČERA, a tajemník UV KSČ s. A. INDRA, místopředseda vlády ČSSR, člen UV KSČ s. G. HUSAK.

Na letišti, kde byli statní vlajky bratrských zemí, srdečně privítali soudruzi L. BREŽNĚV, G. VORONOV, A. KOSYGIN, A. KIRILENKO, N. PODGORNIJ, D. POLJANSKYJ, M. SUSLOV, A. ŠELEPIN, A. GREČKO, A. GROMIKO.

Při vystoupení prezident ČSSR byl privítán sovětskými občany a po te provedl prohlídku čestné stráže SSSR.

Prezident ČSSR i další soudruzi, kteří s ním přijeli, byli povněž srdečné vítání sovětskými občany československou a sovětskou hymnou.

Prezident ČSSR s. L. SVOBODA spolu se soudruhy L. BREŽNĚVEM, N. PODGORNÝM a KOSYGYNEM odejeli do kremle.

Po cestě sledovali a vjítali vzácné hosty tisíce sovětských občanů.

Proletáři všech zemí, spojte se!

RUDÉ PRÁVO

ORGÁN ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU KOMUNISTICKÉ STRANY ČESKOSLOVENSKA

PONDĚLÍ 26. SRPNA 1968

ČÍSLO 232 – ROČNÍK 48 (Právo lidu roč. 71)

CENA 40 HAL

**Budme
silám a
kratitís
v naší
revizion
sační ro**

Všem čtenářům Rudého Práva! Všem komu je drahé socialistické Československo!

Po několikadenní přestávce vyvolané všeobecně známými příčinami, čtenáři Rudého Práva znovu dostávají do rukou svůj denník, orgán Ústředního výboru Komunistické strany Československa.

Rudé právo zůstává věrně svým tradicím revolučního komunistického tisku, zůstává věrně ideám marxizmu-leninizmu, zůstává věrně principům proletářského internaciona-
lizmu a socialistického vlastenectví.

Jsme orgánem oficiálně zvoleného ÚV, na čele kterého stojí jeho první tajemník ÚV soudruh Alexandr Dubček. Náš orgán nemá naprosto nic společného s ústředním výborem, který byl vytvořen na tak zvaném mimořádném XIV. sjezdu, jehož svolání a průběh představují řetěz porušení nejelemen-
tárnějších zásad unitaristické demokracie

antisocialistickým silám a kontrarevolučním živlům, které využily proces demokratisace naší společnosti k útokům na základy socializmu v naší zemi. Povedeme co nejrozhodnější boj proti nositelům revizionismu, kteří se soustředili na ideologické a organizační rozbití strany.

V těchto dnech, v mimořádně složité situaci, napjaté atmosféře chceme co nejvíce přispět k postupné všestranné konsolidaci a uklidnění. Chápeme, že je to nesmírně složitá úloha. Její plný úspěch závisí především na skutečně pravdivém, objektivním informování občanů, které umožní převážně většině socialismu oddaných lidí prohlédnout falešnou hru a pochopit reálné nebezpečí, které vážně ohrožuje základní zájmy pracujících. Její úspěch závisí na vysoké zodpovědnosti stra-

President Českoslo

Podvržený výtisk Rudého práva představuje ojedinělý pokus okupantů o vydávání dezinformační verze domácího periodika. Stejně jako v jiných tiskovinách zde byla využita popularita prezidenta Ludvíka Svobody a jeho výzva k zachování klidu. (25. srpen 1968, zdroj: *Libri prohibiti*)

nesmiřitelní v boji proti pravicovým antisocialistickým kontrarevolučním elementům, které využily proces demokracie naší společnosti k útokům na základy socialismu v zemi. Povedeme co nejrozhodnější boj proti nositelům režimu, kteří se soustředili na ideologické a organizační útoky strany.

Československé socialistické republiky Ludvík Svoboda

ROZHOVORY MEZI PŘÁTELI

Setkání v Kremlu

24. srpna pokračovalo jednání mezi delegací Československé socialistické republiky v čele s prezidentem ČSSR Ludvíkem Svobodou a vedoucími činiteli KSSS a sovětské vlády. Jednání, stejně jako 23. srpna, probíhala v otevřeném soudružském ovzduší. Obě strany se dohodly, že budou pokračovat v jednáních 25. srpna.

Výzva presidenta Ludvíka Svobody

Důvěřel jsem se, že lid na pražských ulicích očekává náš příjezd. Prosím sdělit veřejnosti, že jednání pokračují a bylo v nich dosaženo pokroku, a proto jsem prodloužil svůj pobyt.

Vyzývám všechny ke klidu a rozvaze, protože jedině tím může být nejlépe podpořena naše práce.

Váš president

Ludvík Svoboda

Cesta ke skutečné normalizaci

Normalizace... To je slovo, které v poslední době stále častěji slyšíme v proslovích stranických a státních činitelů a rozhovorech prozatím občanů Československa.

Nyní vše závisí na tom, jak rychle a da jaké míry bude každý na svém místě napomáhat svou činností procesu plné normalizace veškerého života republiky.

Normalizace se promítá i do vědního ruchu soustředěného v závodech, do hluku tramvají i do klidu v bytě dělnické rodiny, do pohledu matky i do hry dítěte v pražské Stranovce. Je však zřejmé, že komunisty a všechny pracující občany je třeba mnoho práce.

Plná normalizace, upravení socialismu neprobíhá stejně ve všech oblastech života, různé podmínky jsou i v jednotlivých odvětvích ČSSR. Je-li možno například v hospodářství pozorovat jisté úspěchy, pok v politickém a společenském životě spíše se dobovolet jen o prvních krocích.

Co tuto práci komplikuje? Především to, že se tomuto procesu staví do cesty kontroverzní síly. Projevují se teoretickými a diverzními okřemi. Dále se šíří divoké pověsti o výmysly, mezi jiným – i když to bylo již ohlédnuto v minulosti – o jakýchsi zatýkacích „a politických důvodů“.

Je dost nových příkladů o prosedování státních lidí, o fyzickém násilí, o morálním teroru a vlnách křádění vůči těm, kdo se dovedli správně orientovat a snaží se činy odpovědnosti na výzvy strany a státních orgánů.

A přece pravda vítězí. Stále více komunistů a ostatních pracujících republiky správně chápou podstatu normalizace, nevidí jen její vnější stránku – např. jen v odělní zdi, pojezdících nepřítelství výzvěmi. Právě nové síly by chtěly urychlit důležitý proces upravení socialismu a Československé společnosti užít jen na otáčku odchodu spojeneckých vojsk a teprve potom – snad – normalizovat život.

Ti, kdož chápou vytvořenou situaci, nemožno nevidět, že normalizace znamená především úplné odhození a rozbití sociálně demokratické provokativní protisociální síly, vypravení jejich vlivu na čast obyvatele, zejména na mládež, rozhodně upravení vedoucí úlohy Komunistické strany Československa v činnosti státních orgánů, v ideologické a společenské oblasti, v celém životě země.

ČÍSLO 3

PONĚDÍ, 9. ZÁŘÍ 1969

Odpovědnost a závazek

Ve vystoupeních československých vedoucích představitelů a v listu se objevují výzvy k rozumu, k reálnému hodnocení událostí a k aktivnímu plnění úkolů. Píší sovětské novinářky I. Grigorjev, B. Dubrovina a V. Zavarukin.

Nepovažují to za náhodné. Zejména proto, že se stále ještě projevují nesprávné náhledy vyvolané propagandou nepřátel socialismu, kteří se snaží československý lid zastípnat a vyvolat zlé vztahy ke skutečným přátelům a spojencům v boji za společnou věc. To je také příčina, že je a bude nutné stát „jítvu bez vyústění“ těžký a šatlový boj o pravdu ve vědomí lidí.

Za správnou věc

V ideologickém střetnutí zásadního významu jsou českoslovenští komunisté rozhodnutí splnit závazky přátel na moskevských jednáních. Situace si vyžádala, aby k tomu přispěli sovětské vojáky od prostého vojína až po generály.

Některé tiskové orgány stále ještě šíří pomlouv imperalistické propagandy, že „bráně nejsou argument“. Ano, spojenecká vojska přišla se sbratřím.

Vojenská přehlídka v Praze

Na počest Dne sovětských tankistů se večer v Praze na Smíchovské konala přehlídka vojsk spojitelných armád. Za zvuku Internacionály sovětský tankový útvar a jeden útvar bulharské armády prošly před památníkem, kde stojí sovětský tank, který jako první dorazil do hlavního města Československa v noci z 5. na 9. května 1945.

Na počest hrdinů, kteří padli při osvobození Prahy, položí představitelé náčelníků jednotek k památnému tanku věnce.

němi, neboť jinak nebylo možné zmápnit imperialistické plány na odřízní Československa ze socialistického společenství. Naši vojáci však mají ještě jiné ústřední zbraně – marxisticko-leninskou ideologii, kterou vítězí před svědky a správci národa velkého díla, poct osobní odpovědnosti při plnění internacionální povinnosti.

Slova a činy vojska
Sovětský voják má v Československu mnoho skutečných přátel. Avšak v podmínkách, které se (Pokračování na 4. straně)

Pozvalné se normalizuje život hlavního města Československa. Mnoho občanů vyrazilo slunečného počasí k procházce Prahou.

Pancéřový štít

Armádní generál D. Leljušenko, Hrdina Sovětského svazu

Když Sovětská armáda vyhnala německé fašistické uchvatitele z rodné země, splnila se cíl a důstojně svou internacionální

povinnost a osvobodila národy Polska, Rumunska, Maďarska, Bulharska, Československa a dalších zemí.

Dějiny nikdy nezapomenou velkolepý tankový výpad od Berlína na jih v kritických dnech Pražského povstání v květnu 1945. Vzpomínáme na náhlavou výzvu povstávajícího hlavního města Československa, s ním se obracelo k Sovětské armádě: „Na Prahu nastupují se všech stran Němci. V činnosti jsou německé tanky, dělostřelectvo a pěchota. Praha potřebuje pomoc. Pošlete letadla, tanky, zbraně. Pomozte, pomozte, pomozte rychle!“

Stovky kilometrů překonali naši tankisté a v úporných bojích se probíjeli k hlavnímu městu Československa. Na úsvitě 9. května Čtvrtá tanková gardová armáda, které jsem velel a Třetí gardová tanková armáda pod velením generála F. Rybkina vstupovaly do Prahy. Mým prvním tank číslo 23, jemuž velel poručík Ivan

Gončarenko. Sovětský důstojník padl v boji hrdinou smrti.

Fašistické okupanti se snažili utopit Pražské povstání v moři krve, ale byli rozdraceni a Praha zachráněna před barbarickým zničením. Seskupení fašistických armád „centr“ bylo obklíčeno a brzy se vzdalo odporu.

Více než 140 tisíc sovětských vojáků svými životy zaplatilo za svobodu a štěstí československého lidu. Mezi nimi i mnoho hrdinných tankistů. Jako symbol jejich statečnosti a jako výraz věčnosti a lásky postavil československý lid legendární tank, který přemklí prováz do ulic Prahy, na Smíchovské náměstí.

Od té doby uplynulo více než 23 let, naplněných mírovou tvůrčí prací. Celou tu dobu sovětský lid nepřetržitě pozorně sledoval pokle světové realce. Sovětský svaz důsledně uskutečňuje politiku přátelství se světové

(Pokračování na 4. straně)

Nejznámější periodická tiskovina okupačních jednotek Zprávy začala vycházet teprve na konci srpna 1968. (zdroj: Libri prohibiti)

K UDÁLOSTEM V ČESKOSLOVENSKU

Fakta, dokumenty,
svědectví tisku a očitých svědků

Dezinformační brožuru *K událostem v Československu* nechalo sovětské vedení vytisknout v řadě jazykových mutací. Česká verze vyšla v září 1968. (zdroj: *Ústav pro studium totalitních režimů*)